

CUPRINS

Prefață	12
Mulțumiri.....	15
Introducere	17
CUVÂNT-ÎNAINTE: o carte despre ființă.....	19
NOTE.....	23
Momente importante – momente oarecare	24
A experimenta ce e mai bun în viață.....	27
A cerși fericire.....	31
Momentele „goale“	33
Oceanul	36
Protejarea progresului spiritual	40
A găsi sens în „Jagat“	43
Despre valori	46
A face față îngrijorărilor – Știința vieții	56
A rămâne conștient.....	60
Despre gânduri	63
Trăiește prezentul	67
Dieta fără zahăr, fără făinoase	69
A fi „acasă“	73
Două scopuri	77
Karma de aur	80
O chestiune de alegere.....	83
Adevărata religiozitate.....	88
A avea grijă de corp	92
Nicio altă opțiune	94
Două tipuri de minte liniștită	98

Despre îndrăgostire	99
Iubește ceea ce este	102
A te iubi pe tine.....	107
Despre artele spirituale ale vindecării	111
Viața nu e ceea ce gândesc.....	114
Nefericire, fericire și adevărata fericire.....	118
O minte sattvică	123
Gândurile ca niște canale de televiziune	134
Acceptarea vidului	137
Șoapta interioară.....	142
Despre speranță	145
Backgroundul	147
Despre iertare (scrisă în timpul Crăciunului 2015).....	151
Despre renunțare	154
Ce este dharma?	157
Nu rata lumina	161
Despre fapte greșite (wrongdoing)	163
Martorul.....	168
Două tipuri de plăcere	172
Instrumentul frumuseții.....	176
Ceea ce nu dispare niciodată.....	182
A nu ști. Sau eliberarea de poveștile noastre	185
Ce este un yoghin? Cele cinci daruri	190
Cui îi pasă de prezență? Neacoperitul „Eu sunt“	194
Nu toate gândurile sunt egale	197
Pentru că ești	200
Despre viitor.....	203
Despre detașare.....	205
Despre singurătate.....	208
Despre progres.....	211
Despre dezamăgire	214

Despre recunoștință.....	217
Prețuirea prezenței.....	220
Despre guru.....	223
Eu îi spun <i>Viață</i>	229
Despre suferință.....	233
Despre păcat.....	237
Despre spirit.....	239
Planuri.....	241
Trei tipuri de suferință.....	243
Partea plină a paharului.....	246
Totul este universal.....	249
Nașterea tragediei.....	254
Degetul.....	257
Dragostea față de părinți.....	263
Despre Dumnezeu.....	267
Practicarea cunoașterii.....	275
Identificarea unei pasiuni.....	279
Acțiunea universal corectă.....	282
Cufundă-te în tine.....	284
A fi ciudat.....	288
Cine sunt?.....	291
Recalibrarea minții.....	295
Găsirea libertății.....	300
Materialism spiritual.....	306
Corp–minte–spirit.....	309
Adevărata spiritualitate. Natura prezenței.....	313
Sunt mai bun decât tine?.....	319
În numele iubirii.....	321
Sensul vieții.....	323
O listă de lecturi.....	328

Partea plină a paharului

Atacurile teroriste⁵⁴ care au avut loc săptămâna asta în Belgia (la fel ca orice atac de acest gen) sunt atât de dureroase și atât de greu de suportat. Mă devastează gândul că fiul meu va trebui să înțeleagă că pe lume se întâmplă astfel de lucruri. Mi se sfâșie inima.

Dar, ca orice altceva în viață și în lumea dualistă în care trăim, orice situație pozitivă își are partea negativă și orice situație negativă își are partea pozitivă, chiar și un eveniment atât de groaznic precum cel din Belgia. Pentru mine, partea pozitivă în cazul de față este faptul că acest contact cu moartea ne poate reaminti cât de uimitor și de important este să fii pur și simplu în viață. Dacă suntem atinși de cele întâmplate, atunci poate mai renunțăm la multe dintre lucrurile stupide din viețile noastre. Gândurile stupide, grijile stupide, problemele și obstacolele pe care mintea le creează neîncetat. Poate un astfel de eveniment ne ajută să vedem frumusețea vieții simple, a momentului simplu, ne ajută să prețuim mai mult simplitatea decât complicațiile, dificultățile și nesfârșitele noastre lamentări legate de tot și toate.

De asemenea, cele întâmplate ar putea să ne aducă într-un spațiu în care suntem mulțumiți cu viețile noastre așa cum sunt acum. Prea des noi, oamenii, trăim doar pentru viitor: voi trăi cu adevărat când se va întâmpla cutare sau cutare lucru. Când

54. Atacurile teroriste din martie 2016 de la Aeroportul Brussels și de la o stație de metrou, când 32 de oameni și-au pierdut viața și mai mult de 300 au fost răniți.

voi obține acel loc de muncă; când mă voi căsători; când voi fi promovat; când voi obține diploma; când îmi vor crește copiii; când când, când... Majoritatea oamenilor își dedică viața viitorului, crezând că viața lor e ceea ce urmează să se întâmple. Însă evenimentul recent ne arată (încă o dată) că nu e niciodată exclus să urci în metrou și *boom!* Acolo să fie sfârșitul. Asta nu înseamnă că trebuie să trăim în frică, ci cu înțelegerea faptului că timpul pe pământ este limitat și nu prin decizia noastră. Din cauza asta, trebuie să găsim un loc în noi în care să ne simțim mulțumiți cu ceea ce este, cu viața noastră așa cum e. Sau cum spunea Epictet: "O cale de-a fi sigur că ești liber e să fii oricând pregătit să mori."

Dar asta nu înseamnă că nu vom trăi pentru viitor. Întrucât el există și e destul de sigur că unii dintre noi vor avea parte de un viitor îndelungat. Dar prezentul și viitorul nu sunt contradictorii; pot coexista. De ce? Pentru că există pe niveluri diferite de realitate. S-ar exclude doar dacă ar ocupa același nivel al realității: un moment poate fi trăit pentru prezent sau pentru viitor, dar nu pentru amândouă simultan. În realitate însă, cele două nu se suprapun, pentru că nu ocupă același spațiu.

Pentru viitor, avem nevoie de minte; fără minte nu poate exista niciun fel de viitor. Pentru câine, viitorul nu există, deoarece câinele nu are o minte. Viitorul este un gând, o idee, o credință, o imagine, o construcție – toate acestea sunt funcții ale minții. Nu există minte, nu există viitor. Dar prezentul este independent de minte. Prezentul este. *Prezența* este asemenea liniștii, în sensul în care liniștea nu trebuie creată. Când încetează toate zgomotele, liniștea strălucește. A fost acolo tot timpul. Cu suficientă atenție, putem experimenta liniștea și în mijlocul gălăgiei. La fel și *prezența*. *Prezența* poate fi simțită ca un sentiment de satisfacție, de pace, de împlinire care există în fiecare moment, ascuns de gălăgia minții.

Prin urmare, a trăi în prezență nu înseamnă să nu facem nimic pentru viitor, chiar deloc, ci doar că viitorul nu este singura noastră realitate. Când facem lucruri pentru viitor, trebuie să avem

spațiu mental pentru a fi conștienți de moment, de sentimentul împlinirii și satisfacției pe care ni-l aduce acest moment. E un echilibru delicat. Este perfect în regulă să trăiesc cu gândul că este foarte probabil să mă aștepte o viață lungă, așa că trebuie să am grijă de mine și de cei dragi mie. Dar, totodată, trebuie să găsesc o cale de-a face mintea să înțeleagă că „Asta ESTE“. Când va sosi momentul, va trebui să las totul în urmă și să fiu pregătit.

Viața are și un aspect practic, de aceea este necesar să ne gândim și la viitor. Dar, în inima noastră, în adâncul inimii noastre, trebuie să existe un sentiment de mulțumire că am făcut tot ce trebuia făcut. Că am făcut tot ce era posibil cu ceea ce am primit. Trebuie să ne trăim viața știind că fiecare secundă poate fi ultima, chiar dacă probabil nu va fi... până va fi. Iar când ajungem la capăt, să fim împăcați.

Astfel, pe măsura posibilităților noastre, noi trebuie să terminăm cât mai mult din ce avem de făcut. Trebuie să închidem ce poate fi închis și să acceptăm că unele lucruri nu pot fi închise. Trebuie să înțelegem că toate s-au întâmplat în singurul fel în care se puteau întâmpla, dar și că am făcut în fiecare secundă tot ce puteam face, după posibilitățile noastre. Deci, fără regrete. Fără regrete. Fără regrete.

Într-adevăr, dacă îmi iau diploma, poate că voi avea parte de un loc de muncă mai bun, de mai mulți bani, de o locuință mai frumoasă. Poate că-mi voi lua diploma, poate că nu. Cine știe?

Fără regrete.

Totul este universal

Mare parte din tensiunea pe care o simțim în corp vine din faptul că luăm lucrurile personal. Noi credem că locul de muncă, relațiile, corpul, gândurile, emoțiile, viața întreagă sunt realizările noastre. În realitate, nimic nu e personal. Totul este universal.

Orice ți se întâmplă nu ar fi putut să NU se întâmple; se întâmplă exact pentru că întregul – *universul*⁵⁵ – „vrea“ să se întâmple.

Privesc pe fereastră și văd ploaia. Ploaia din acest moment e o chestiune ce ține de univers. Întâlnirea în acest punct specific de timp a miliarde de legi și întâmplări a creat ploaia acestui moment. Legile aflate în joc sunt active încă din clipa Big Bang-ului. Dacă Big Bang-ul nu ar fi avut loc, nici ploaia pe care o privesc acum nu ar fi existat. Pornind de acolo, toate detaliile care au apărut ulterior sunt mici sau mari piese din puzzle-ul care a dus în cele din urmă la această ploaie, din acest moment. E foarte important să înțelegem că această ploaie nu este doar consecința vreunui vânt, a aerului cald sau a presiunii scăzute. Acestea sunt doar câteva dintre nenumăratele cauze care au provocat ploaia.

Ploaia nu e un fenomen diferit de celelalte, că vorbim despre circumstanțe exterioare sau despre gânduri și emoții interioare. Orice se întâmplă în orice moment în lumea exterioară, dar și în

55. *Univers* este doar un cuvânt prin care mă refer la toate legile cunoscute și necunoscute ce stau la baza creației a tot ce există. Pot fi considerate doar legile științifice sau și legile spirituale. Dar acest aspect e mai puțin important pentru scopurile notei de față.

interiorul minții sau al inimii mele e ca ploaia: produsul a miliarde și miliarde de legi și circumstanțe a căror împletire într-un anume punct din timp a dus la crearea unui eveniment, gând sau emoție particulară.

Orice se întâmplă, inclusiv gândul sau emoția, nu ar fi putut să nu se întâmple, pentru că atunci când se întâmplă are forța și puterea, are dorința întregului univers impregnată în el.

Ne putem lovi de următoarea întrebare: dacă nimic nu e personal și totul e universal, atunci eu pot să stau cu mâinile în sân, pentru că universul se va ocupa de toate?

Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie mai întâi să înțelegem că noi nu putem ști totul despre „dorințele“ universului.

A) Ce putem ști

Ce putem ști – și putem ști cu certitudine – e ceea ce este acum și aici. De exemplu, *universul* vrea ca tu să citești acum, în acest moment, aceste cuvinte. Nenumărate legi și evenimente produse de la momentul Big Bang-ului până azi au ajuns în același punct, în aceeași clipă, pentru ca tu să faci exact ce faci acum. După ce ai început să citești, putea să sune brusc telefonul sau putea să te distragă o altă activitate. Sau putea să apară un gând care să-ți comunice o altă idee despre ce ar trebui să faci și care să te împiedice să citești. Un gând care să spună: „Nu am timp pentru chestia asta. Trebuie să fac lucruri mai productive cu viața mea“. Dar probabil tu ai avut un alt fel de gând: „Interesant. Vreau să aflu mai multe“. De unde vin aceste gânduri? Nu putem ști, pentru că sunt rezultatul a prea multe influențe, ce vin din copilărie... chiar de mai de departe... de la părinții noștri și de la părinții părinților noștri și de la părinții lor. De la cultura în care ne-am născut, de la ADN, de la circumstanțele nașterii noastre și, cel puțin potrivit tradițiilor estice, din viețile anterioare. Gândul acela minuscul, „voi continua să citesc nota asta“, este rezultatul

final al unui impuls gigantic despre care nu știm nici unde și nici cum a început.

Singurul lucru pe care îl putem cunoaște fără urmă de dubiu este momentul prezent, *acum*. Dar, pentru că în general uităm că momentul acesta – orice moment – este, de fapt, *dorința universului*, se creează multă tensiune și suferință. Ignoranța noastră creează rezistență și tendința de-a ne împotrivi și a nu accepta ce este, așa cum este: „Nu-mi doresc ceea ce mi se întâmplă“, „Nu-mi place corpul meu“, „Nu-mi place vremea“, „Nu-mi place ce spune cutare“, „Nu vreau ca partenerul meu să facă cutare“, „Nu vreau ca părinții mei să-mi vorbească așa“ etc. Dar lucrurile sunt așa cum sunt, indiferent de dorințele noastre! Corpul meu e așa cum e; oamenii spun ce spun; vremea e așa cum e; partenerul face ce face; părinții îmi vorbesc cum îmi vorbesc.

Trebuie să învățăm să nu mai luptăm cu ceea ce este, dar, dacă totuși o facem⁵⁶, trebuie să învățăm să nu mai luăm lucrurile personal, să ne iertăm, să ne cerem iertare dacă trebuie și să revenim cât mai repede la o altfel de înțelegere: *orice se întâmplă acum (nu peste câteva secunde, nu mâine, nu mai târziu, ci în momentul ăsta) nu putea să se întâmple altfel*. E imposibil! E imposibil, întrucât ceea ce se întâmplă nu are o singură cauză, ci e rezultatul întâlnirii într-un anumit moment a miliarde și miliarde de legi și circumstanțe, și rezultate ale circumstanțelor. „Miliarde“ e un termen aproximativ. Un termen mai exact ar fi număr infinit sau nenumărate.

Așadar, a te lupta cu momentul, cu ceea ce este, cu ceea ce găsești, deși este evident posibil – o facem mereu – e o nebunie! Și tocmai această nebunie creează cantități enorme de tensiune, anxietate și suferință, nouă și lumii întregi.

A învăța să nu lupți cu ce aduce momentul este probabil unul dintre cele mai semnificative și necesare exerciții pe care le poate face un om.

56. Vezi *Degetul*, p. 257

B) Ce nu putem ști

Nu putem ști ce ne va aduce următorul moment. Prin urmare, eu voi face ce trebuie să fac în funcție de ce propune momentul prezent și de gândurile, dorințele și nevoile care apar în mintea sau în inima mea. Dar apoi, când vine următorul moment (iar următorul moment e întotdeauna momentul prezent în experiența mea), trebuie să-l accept așa cum e, pentru că este „dorința“ exactă a *universului*.

Dacă vom înțelege cu adevărat asta, sentimente precum ratarea, dezamăgirea sau frustrarea provocată de eșec, vor fi complet șterse din viața noastră. Reale sunt, pe de-o parte, posibilitatea de-a face ce e de făcut și pe de alta, acceptarea. Ratarea, dezamăgirea, lipsa succesului țin de un proces de gândire care spune: „Ceea ce este ar fi trebuit să fie altfel“ sau „Eu ar fi trebuit să fiu altfel“ sau „Viața mea trebuia să fie altfel“. Dar, dacă înțelegem în profunzime că nimic nu poate fi altfel decât este, atunci nu poate exista eșec. Există doar „ceea ce este“ și ceea ce poate fi. DACĂ mă mișc într-o anumită direcție și DACĂ universul îmi permite să mă mișc în acea direcție, atunci ceea ce este posibil să se întâmple se va întâmpla. Dar, dacă una dintre cele două acțiuni lipsește, atunci nu se va întâmpla.

ÎNTOTDEAUNA acționează două forțe⁵⁷: 1) Dorința mea de-a mă mișca într-o anumită direcție; dacă nu mă mișc – nu se întâmplă nimic; 2) Mișcarea simultană a universului în aceeași direcție.

În orice moment al vieții, tot ce mi se cere este să accept ceea ce este și să mă mișc în direcția în care simt că trebuie să mă mișc. E important să dobândim această viziune a *universului*: înțelegerea faptului că există ceva care mișcă – pornește – întregul mecanism și că intervenția mea, oricât de importantă și necesară ar fi,

57. Folosesc cuvântul „întotdeauna“ ținând cont de nivelul de la care vorbesc: nivelul la care încă mai cred că sunt separat de univers. În acest punct, cuvântul „întotdeauna“ este necesar. La un nivel superior, separarea dintre ceea ce numesc „eu“ și ceea ce numesc „univers“ dispare și în locul lor rămâne una și aceeași forță.

e doar una dintr-o infinitate de piese ale întregului. Această înțelegere ne va da libertatea de-a ne trăi viața fără griji și încordări.

Ce am spus mai sus se aplică atât aspectelor negative, cât și celor pozitive, cum ar fi talentul. Tuturor ne place să considerăm talentul ceva personal, dar nu e personal, ci universal. Cumva, dintr-o infinitate de posibilități, un anumit talent a fost dat unei anumite entități corp-minte. Când nu înțelegem că totul este universal, avem tendința de-a lua foarte personal talentul, de-a fi aroganți și prea încrezători, iar asta ne face egoiști, superficiali și nefericiți. Dar când înțelegem că totul este universal, trăim talentul ca pe un dar și devenim recunoscători și umili. Această înțelegere are capacitatea să facă două persoane dăruite cu același talent, să pară foarte diferite.

Cum spunea un profesor de-al meu: *Odihnește-te, relaxează-te și rămâi în cunoașterea că totul este universal.*

Nașterea tragediei

Unul dintre gânditorii mei preferați din epoca clasică este Epictet, un filosof grec care a trăit în primul secol al erei noastre. L-am descoperit când eram destul de tânăr și am fost cu totul impresionat de învățăturile lui, deși la vremea aceea nu am înțeles mare lucru.

Am revenit de-a lungul timpului la scrierile sale, descoperind de fiecare dată lucruri noi. Îl reciteam recent și m-a cutremurat ceva ce a spus. Epictet nu a fost genul de persoană blândă și simpatcă. S-a născut în sclavie – deși mai târziu a fost eliberat – fiind tratat atât de rău de stăpânul său că, la un moment dat, a devenit șchiop în urma bătăilor încasate de la acesta. A fost un om dur, iar asta se reflectă clar în scrisul său.

Acesta este citatul care m-a cutremurat: *Iată nașterea tragediei, când idioții sunt confrunțați cu vicisitudinile vieții.*

O tragedie poate fi ceva măreț, important, dar poate fi și ceva mărunț. Putem înlocui „idiot” cu „ignorant” sau „lipsit de înțelepciune”. Și nu mă refer la oameni care nu știu să scrie și să citească. Un om poate fi foarte inteligent, profesor la Harvard, dar în același timp foarte „ignorant” în chestiuni ce țin de viață. Înțelepciunea, din punctul meu de vedere, nu are nimic de-a face cu educația sau diplomele, ci cu abilitatea noastră de a trăi. Citatul ar putea fi reformulat astfel: „Suferința se naște când oamenii lipsiți de înțelepciune/ignoranții sunt confrunțați cu lumea schimbătoare”.

Faptul că noi nu știm sau nu înțelegem că lumea se schimbă tot timpul ne face ignoranți. Vicisitudinile vieții pot fi multe, mai

mici sau mai mari. S-ar putea să ne îmbolnăvim, s-ar putea să ne fie prea frig sau prea cald, s-ar putea să ne pierdem locurile de muncă, s-ar putea să întârziem la o întâlnire sau cineva să întârzie la întâlnirea cu noi, s-ar putea să fim părăsiți, părinții ar putea să divorțeze, prietenii să ne trădeze, membrii familiei să moară. Aceste lucruri și multe altele se pot întâmpla oricui, oricând. Nimeni nu e protejat de schimbările lumii. De ce? Pentru că lumea nu este niciodată fixă, ci în continuă mișcare și nimic nu rămâne neschimbat la nesfârșit. Dar oamenii lipsiți de înțelepciune/ignoranții – idioții – se așteaptă ca lumea să fie așa cum vor ei. Cu toții devenim lipsiți de înțelepciune ignoranți/idioți atunci când ne blocăm în ideile noastre despre cum ar trebui să fie lumea și nu mai vedem lucrurile așa cum sunt.

Nimănui nu-i place boala și fiecare dintre noi trebuie să facă tot posibilul pentru a avea grijă de sine. Dincolo de asta, corpului i se pot întâmpla multe, există miliarde de procese care au loc în fiecare clipă și despre care noi nu știm nimic. Vom reuși, poate, să controlăm patru sau cinci dintr-un milion, dar control cu adevărat asupra corpului nu avem. Așadar, nu este exclus să ne îmbolnăvim, dar ține numai de noi dacă vom face sau nu o tragedie din asta. Când ni se întâmplă să ne îmbolnăvim, ne putem plânge de orice și ne putem simți frustrați cu viața noastră ori putem aborda boala cu înțelepciune, adică să facem tot ce ne stă în putință pentru a ne însănătoși, dar fără să ne plângem. Epictet a avut cu adevărat parte de vicisitudinile vieții, dar a fost renumit pentru că nu s-a plâns.

Nu putem schimba faptele – boala, pierderea locului de muncă, faptul că am fost părăsiți sau orice altceva –, dar putem decide cum abordăm faptele. Orice ni se întâmplă poate fi transformat într-o tragedie sau nu. De aceea îmi place atât de mult acest citat. Îl tot repet în minte ca pe o mantră sau o rugăciune: „Iată nașterea tragediei, când idioții sunt confrunțați cu vicisitudinile vieții“. Când simt că încep să fac o tragedie din ce mi se întâmplă, încerc să mi-l amintesc.

Epictet explică că tragediile noastre – problemele noastre – sunt doar gânduri sau grupuri de gânduri. Întâmplările devin tragedii abia când le numim așa, însă nimic nu trebuie considerat o tragedie. Există fapte; unele plăcute, altele neplăcute. Dar un fapt neplăcut nu trebuie să devină o tragedie – o problemă – decât dacă așa decidem noi. Moartea, de exemplu, este pentru noi o tragedie, însă pentru Socrate nu era (un exemplu folosit frecvent de Epictet). Socrate nu considera moartea o problemă, ci o datorie. Pentru el, era doar ceva ce trebuia să se întâmple. Ține de fiecare dintre noi dacă întâmplările vieții sunt probleme sau sunt situații de rezolvat. Diferența dintre cele două e doar un gând, un punct de vedere.

Mai există un citat din Epictet care-mi place foarte mult: „Ce prețuim? Lucruri exterioare. Ce căutăm? Lucruri exterioare. Confrunțați cu circumstanțe exterioare neplăcute, ne simțim amenințați și înfricoșați și spunem: „Dumnezeule, te rog eliberează-mă de frică“. Dar eu spun că aveți mâini, tot de Dumnezeu date. La fel de bine v-ați putea arunca în genunchi să rugați să nu vă curgă nasul. Dar ar fi o idee mai bună să vă ștergeți singuri la nas și uitați de rugăciune. Nu v-a dat Dumnezeu tot ce vă trebuie ca să vă rezolvați problemele? Nu v-a dat darul curajului, al puterii, al anduranței? Cu așa «mâini», tot mai aveți nevoie de cineva care să vă ștergă la nas?...”

Când se întâmplă ceva neplăcut, e posibil să avem parte de momente dificile, să nu ne simțim bine, să avem chiar dureri, dar ține doar de noi dacă alegem să plângem și să transformăm totul într-o tragedie sau să ne folosim „mâinile”, înțelepciunea noastră.

E, într-adevăr, o chestiune de decizie.

Degetul

Se întâmplă adesea să ne idealizăm învățătorii, de cele mai multe ori imaginându-ne că ei au depășit orice slăbiciune. Este doar o proiecție, o cale de-a percepe o variantă idealizată a mea în persoana profesorului. Ei bine, chiar acum plănuiesc să elimin această idealizare a mea, cel puțin până la un punct.

Acum câteva zile, mă întorceam pe bicicletă de la un curs, când un șofer neatent era să mă lovească cu mașina. Într-o izbucnire de furie, i-am arătat degetul, fără măcar să mă gândesc la asta.

Șoferul a coborât geamul mașinii, moment în care am văzut că era în mod evident drogat sau beat. Mi-am cerut scuze, după care mi-am văzut de drum, deși el ar fi vrut să continue discuția, iar ceva din mine ar fi dorit insistent să facă la fel. Mașina a accelerat și în câteva secunde a dispărut din câmpul meu vizual. Și iată-mă mergând pe bicicletă și întrebându-mă: „Ce s-a întâmplat?” Eram la fel de uluit ca atunci când vezi un spectacol de magie uimitor: o forță imens de puternică îmi ridicase brațul și mă făcuse să-i arăt celuilalt degetul, iar dacă forța asta ar fi putut merge mai departe, probabil că „ar fi făcut scrum mașina cu totul“.

Aceste emoții explozive, aceste reacții bruște nu sunt făcute de „noi“. Sunt lucrarea „trecutului“ sau cum spuneam într-un alt capitol a „backgroundului“⁵⁸, iar cei mai mulți dintre oameni doar

58. Vezi *Backgroundul*, p. 147